Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXI. Cena lista je $6.00 Entered as second-class matter January 25, 1916, at the postoffice at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., torek, 22. maja (May 22), 1928. Subscription $6.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 120

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918

THE LIBRARY OF THE MAY 23 1928 UNIVERSITY OF ILLINOIS

Z industrijskega bojnega polja križem Amerike

Porotnih obravnav proti strokovno organiziranim tesarskim delavcem v San Franciscu še ni konec. — Občinski vodovod izkazuje dobiček. — Nezgode v newyorški industriji in druge.

San Francisco, Cal. — Porotnih obravnav proti tesarskim delavcem, ki so bile posledica stavke tesarskih delavcev, je zdaj konec. Obravnava je pa pričela proti štirim livarjem. Obtoženi so napada. Obtožnica se nanaša na dogodke v stavki pred enim letom.

St. Louis, Mo. — Mesto lastuje svoj vodovod. Ta je imel lani $358,507 dobička. Fiskalno leto je končalo z dnem 10. aprila.

Albany, N. Y. — Med 143 žrtvami, ki so smrtno ponesrečile v industriji države New York, je bilo tudi pet žen in trije otroci. Osemdeset delavcev je zapustilo 65 vdov in 97 otrok. Neki delavec je zapustil vdovo in osem otrok. Neka druga vdova ima sedem otrok v starosti od dveh do trinajst let.

Vancouver, B. C. — Policijski nadzornik John Jewitt, član unije policajev, je bil degradiran na narednika. Policijski načelnik, ki je Jewitta degradiral, je rekel, da je bil Jewitt preveč pripravljen pustiti pisalno mizo, kadar je napočil delopust.

Jewitt je delaven v policijski uniji. Obtožba, da je preveč gledal na delopust, je samo izgovor. Policijski načelnik je bil sam nekaj časa suspendiran od službe, dokler se ni opral obtožbe, ki mu je očitala korupcijo.

Galveston, Tex. — Tukajšnji mesarski pomočniki, ki delajo v mesnicah za sekanje mesa na drobno, so se organizirali. Njih prva pridobitev je bila $35 mezde na teden.

Waterloo, Ia. — V tovarni John Derra za izdelovanje traktorjev mora vsak nov delavec podpisati pogodbo politega kužka, preden dobi delo.

St. Louis, Mo. — Vozniki, ki razvažajo kolačke, zmagujejo v trdi stavki za pet dolarjev tedenskega povišanja mezde. Vozniki so 100-odstotno organizirani. Položaj se je izpremenil, ko sta dve neodvisni pekarni priznali zahteve voznikov.

Seattle, Wash. — Dosiravno je dnevna mezda pleskarjev, sobnih slikarjev in tapetnikov devet dolarjev, vseeno ne zaslužijo povprečno več na leto kot $1,188.

St. Louis, Mo. — Organizacija pekovskih delavcev je ponovila pogodbo s podjetniki za dve leti. Tedenska mezda je od $28 do $42.

East St. Louis, Ill. — Cestnoželezniški uslužbenci zahtevajo, da se jim mezda poviša od 11 do 21 centov na uro.

DVA DELAVCA KAZNOVANA ZARADI OBISKA STAVKOKAZA NA DOMU.

Sodnik meni, da sta kršila sodnijsko prepoved.

Providence, R. I. — Dva stavkujoča tekstilna delavca sta bila kaznovana na sodišču, ker sta obiskala stavkokaza na njegovem domu in mu prigovarjala, naj se pridruži uniji. Sodnik je menil, da sta s tem kršila sodnijsko prepoved.

Nemški zdravnik pravi, da je zakon skrahiral.

Berlin, 21. maja. — Dr. Heinrich Dehmel, sin znanega nemškega pesnika, je dejal v predavanju pred Ligo radikalne šolske reforme, da je stari sistem zakonske zveze med možem in ženo popolnoma skrahiral. Priporočal je tovariški zakon kot zanesljivo odpomoč v sedanji prehodni dobi in seksualni krizi.

Izključevanje rebelnih rudarjev v Illinoisu

Distriktna eksekutiva izključila 19 članov iz unije zadnji teden.

Springfield, Ill. — Distriktna eksekutiva rudarske unije v Illinoisu je zadnji teden — kakor poroča oficijelno glasilo — izključila iz unije 19 članov, ki so bili aktivni kot pristaši "Save the Union" odbora.

Walter Nesbit, tajnik distriktne unije, poroča, da trije člani so izključeni permanentno, ostali pa še lahko pridejo nazaj, ako zadoste pravilom. Izključitev je bila izvršena na podlagi odloka centralne eksekutive v Indianapolisu, ki je zaključila, da je "Odbor za ohranitev unije" dualna organizacija in vsled tega proti ustavi unije.

Illinoiski rebeli so zadnji teden sklicali izredno distriktno konvencijo v Bellevillu. Eksekutiva je takoj obvestila vse unije, da vsi oni, ki se udeleže tega zborovanja, bodo izključeni.

Belleville, Ill. — Konvencija pristašev "Save the Union" odbora je v nedeljo "odstavila" Harry Fishwicka, predsednika rudarske unije v Illinoisu, in vse ostale odbornike distriktne eksekutive. George Voyzey je bil izvoljen na Fishwickovo mesto.

Unije tekstilnih delavcev se združujejo

To pokazujeta dva fakta.

New York, N. Y. — Organizirani tekstilni delavci so se pričeli združevati. To potrdi dvoje dejstev. V New Bedfordu, Mass., se je osem podružnic organizacije American Federation of Textile Operatives formalno združilo z organizacijo Textile Workers. V Patersonu pa odbor sestoječ iz članov organizacije Associated Silk Workers in organizacije United Textile Workers izdeluje program za združitev.

Organizacija United Textile Workers bo čez noč dobila veliko moč v sedemletnem boju za unijske mezde in priznanje unije. Ako svilni delavci v Patersonu odglasujejo za združenje, tedaj bo to tretje večje združenje. Nogovičarski delavci so se združili leta 1926 z organizacijo United Textile Workers.

Podjetniki se seveda trudijo, da preprečijo združenje. Kadar bo združenje izvršeno, bo organizaciji veliko laglje organizirati tekstilne delavce na jugu in severju.

VLAK SKOČIL S TIRA.

Kurjač ubit, več drugih ranjenih.

Pittsburgh, Pa. — Potniški vlak Pennsylvania železnice je skočil s tira zunaj mesta, ko je treščil v železniške vozove, ki so stali na progi. Pri tem je bil ubit kurjač J. D. Dreese, več potnikov je pa bilo ranjenih.

Ponovna obravnava proti bivši državni tajnici.

Albany, N. Y. — Florence E. S. Knapp, bivša državna tajnica, je ponovno na sodišču radi obtožbe, da je ukradla ček za $2,875 iz državne blagajne, ko je bila državna tajnica. — Proti nji se je vršila obravnava radi sleparije 8. maja, toda ker se porotniki niso mogli zediniti glede krivde ali nekrivde, je bil določen dan 21. maja za ponovno obravnavo.

Agitirajte za "Prosveto"!

Nesramen napad na delavsko pisarno

To je zdaj vprašanje postreščekov spalnih voz.

New York, N. Y. — Kansas City ni v Mehiki in tudi ne na Kitajskem, ampak se nahaja v Združenih državah. V tem mestu je bil organiziran in izvršen napad na pisarno delavske organizacije, kakor da bi se mesto nahajalo v deželi, v kateri nimajo policije, sodišč in drugih naprav kapitalistične civilizacije, ampak žive v njem ljudje, ki ne poznajo zakona in reda.

Šest ljudi, preoblečenih v policaje, je vstopilo v pisarno Asley L. Tottena, organizatorja in zastopnika Bratovščine postreščekov spalnih voz, pod pretvezo, da so prišli iskat narkotične strupe. Ti dozdevni policaji so uničili važne zapiske organizacije, nekaj so jih pa vzeli s seboj. Po tem vandalskem delu so seveda odšli.

Totten je takoj šel na prvo policijsko postajo in je protestiral proti takemu vandalizmu. Na policiji so mu povedali, da nimajo s celo stvarjo nič opraviti.

V glavnem stanu Bratovščine postreščekov sodijo, da je to dejanje inspirirala kompanija, ki najbolj nasprotuje, da se zamorski postrežčeki organizirajo.

Berger zahteva odpravo Daweseva načrta

Predložil je resolucijo za odpravo reparacijske sekcije v versajski pogodbi.

Washington, D. C. — Socialistični kongresnik Berger je 19. t. m. predložil resolucijo v zbornici urgirajoč, da se Združene države izrečejo za črtanje reparacijske sekcije v versajski mirovni pogodbi. Berger je rekel, da je Dawesov načrt odplačevanja vojne odškodnine fantastičen in da prinese ekonomsko krizo v prihodnjem septembru, ko pridejo v veljavo višja reparacijska plačila.

Senatna preiskava glede brezposelnosti

La Follettova resolucija sprejeta.

Washington, D. C. — Senat je sprejel resolucijo senatorja La Folletteja iz Wisconsina, ki je zahteval, da se doženejo dejstva o brezposelnosti v Združenih državah. Imenovan je bil odsek, ki bo proučaval položaj v industrijah tekom poletja in zaslišanja se začno v prihodnjem decembru, ko se kongres vrne s počitnic.

KOMUNISTIČNA STRANKA IMENOVALA KANDIDATA.

To pokazuje glasovnica v New Jerseyju.

Trenton, N. J. — Delavska (komunistična) stranka je imenovala predsedniškim kandidatom William Z. Fosterja, podpredsedniškim kandidatom pa Benjamin Gitlowa.

Trije letalci se ubili.

Milwaukee, Wis. — Trije letalci so se v nedeljo ubili, četrti je pa težko ranjen, ko sta dve letali treščili na zemljo v tukajšnji okolici. Mrtvi so: Felix Valdas, Emory Hughes in Donald Sherett.

Perzijske ječe polne.

Teheran, 21. maja. — Perzijske ječe so napolnjene v glavnem s političnimi jetniki. Vlada je predlagala zbornici, da se zgradijo nove ječe. Grad bivše dinastije so spremenili v začasne zapore.

SOCIALISTIČNA ZMAGA V NEMČIJI NARAŠČA

Katastrofalen poraz zadnjih ostankov kajzerizma, ko so volilci krenili na levico. Nad 80 odstotkov volilcev je oddalo glasove. Volilna bitka bila krvava.

Berlin, 21. maja. — Včerajšnje volitve poslancev za novo zbornico v Nemčiji značijo, da je nemško delovno ljudstvo dobro pometlo z ostanki monarhističnega nacionalizma in poverilo največ mandatov socialistični stranki. Napredovali so tudi komunisti, ki so po doslej še nepopolnih poročilih o volilnem rezultatu pridobili 13 mandatov. Socialisti so pridobili 35 do 40 mandatov.

Najbolj so poraženi nacionalisti, ki so v volilni kampanji apelirali v znamenju "predvojne prosperitete in v imenu Krista." Izgubili so 40 do 50 mandatov, ki so jih osvojili socialisti in komunisti. Poraženi so bili tudi demokratje in bavarski "folkovci." Stresemannova ljudska stranka je pridobila nekaj mandatov. Katoliški centrum je obdržal svoje mandate, ako jih ni par izgubil.

Doslej znani rezultati so večinoma iz industrijskih mest; dali bodo glasovi iz kmetskih občin kaj izpremenili splošen izid, se bo videlo v par dneh. Kolikor se domneva, se je čez 80 odstotkov volilcev udeležilo volitev. Zelo aktivne so bile volilke, ki so veliko pomagale k sijajni zmagi socialistov. Ženske so imele svojo posebno glasovnico, da pokažejo, v kolikem številu se udeleže volitev in če se sploh zanimajo za politiko.

Okrogło stoje glasovi kot sledi: socialisti čez štiri milijone, nacionalisti okrog dva milijona, komunisti 1,800,000, Stresemannova ljudska stranka 1,500,000, katoliški centrum 1,500,000 in demokratje pol milijona.

Najhujši poraz nacionalistov je bil na Saksonskem, kjer so izgubili preko 100,000 glasov. Tam je bila velika zmaga socialistov in komunistov.

Volilna borba je bila zadnje tri dni zelo burna in deloma krvava. V soboto so monarhisti streljali iz revolverjev na povorko komunističnih delavcev in ubili malo deklico, ki je korakala poleg svojega očeta. Potem so bili izgredi in spopadi s policijo. Okoli sto mladih komunistov je bilo aretiranih, ko so trgali s sten plakate fašistov.

Najžalostnejši dogodek je bil v Glanchau, kjer je komunist ustrelil socialističnega vpditelja, ki je miril fanatike obeh frakcij.

157 rudarjev ostalo v uničenem premogovniku

Vsako upanje na zasute neorganizirane delavce izgubljeno.

Mather, Pa. — Razstrelba plina v premogovniku Mather je vsekakor tirjala življenja 157 neorganiziranih delavcev. Štirideset mrličev so že dobili iz jame, ostali so pa še notri. Upanje, da se je gotovo število rudarjev rešilo kje v kakem kotu, kamor ni dosegel plin, je splavalo po vodi, ko je reševalno moštvo v pondeljek zjutraj zbežalo na površje vsled dušečega plina. Trupla, ki so jih prinesli na površje, so večinoma silno ožgana in raztrgana.

(Mather je v okraju Green v srednjem distriktu mehkega premoga v Pennsylvaniji.)

Nesreča pri delu.

Chicago. — Fred Dahl je v nedeljo umrl radi poškodb, ki jih je dobil prejšnji dan, ko je padel nanj pri gradnji poslopja na State in Washington cesti težak kos železa.

Ena svilna tvrdka v New Bedfordu že odnehala

Umaknila je objavo za znižanje mezde. — Stavka traja že šest mesecev.

New Bedford, Mass. — Tovarniški delavci so izvojevali prvo zmago proti znižanju mezde v šesttedenski stavki, ko se je Old Colony Silk kompanija uravnala s svojimi delavci. New Bedford Silk kompanija se baje v kratkem pogodi s svojimi delavci. Obe kompaniji sta v svojih tovarnah naznanili, da znižati mezdo od 10 do 25 odstotkov. Tovarni za izdelovanje svile sta pridruženi podjetniški organizaciji. Njuni akciji pa dokazujeta, da lahko tudi v drugih tovarnah umaknejo znižanje mezde.

Podjetniki, ki obratujejo naše tovarne, komaj čakajo, da bi bila stavka odpoklicana in da se delavci povabijo, da pridejo delat po stari mezdi, ki je bila povprečno devetnajst dolarjev na teden. Podjetniško društvo pa z bankami in kreditom vpliva na manjše podjetnike, da se ne drznejo ničesar podvzeti samostojno.

Na shodu v Buttonwood Parku je bilo tri tisoč delavcev. Unijski godbeniki so svirali brezplačno za delavce. Na shodu je govoril Norman Thomas, socialistični predsedniški kandidat. Njegov govor je napravil na stavkujoče delavce velik učinek.

Svet tekstilnih delavcev je sedaj združen z organizacijo tekstilnih delavcev United Textile Workers in povabi prav rad govornike zunaj organizacije tekstilnih delavcev, da govore na shodih stavkarjev. Na enem bodočih shodov bo govoril tudi Alfred Baker Lewis, bostonski socialist in organizator za organizacijo krojaških delavcev Amalgamated Clothing Workers v Novi Angliji. Strokovno organizirani delavci podpirajo stavkarje.

Važna antropološka najdba

Čikaška ekspedicija našla človeško okostje, staro 25,000 let, v Alžiru.

Chicago. — Dr. Fay-Cooper Cole, vodja antropološke ekspedicije, katero je poslala čikaška univerza v severno Afriko, je pred par dnevi poročal, da je odkopal človeški okostenjak v Alžiru, ki je velikega pomena za antropološko znanost. Okostje, ki je dobro ohranjeno, predstavlja popolnoma novo vrsto primitivnega človeštva, ki je živelo v severni Afriki in najbrž v južni Evropi pred 25,000 leti.

Okostenjak je bil najden pri Tebessi osem čevljev pod površjem in obložen s poliževimi hišicami. Prva preiskava ostankov je dognala, da je specimen pripadal belokožnemu plemenu, ki je mogoče prednik današnjega iberijanskega ali sredozemskega tipa v Italiji in Španiji. Kolikor je razvidno, ni bilo to pleme v nobenem sorodu z znanim plemenom Cro-Magnon, ki je istočasno bivalo v krajih sedanje Francije, Belgije in Nemčije.

Deček utonil.

Chicago. — Sedemnajstletni William Benedict je v nedeljo utonil v reki Des Plaines blizu Willow Springsa, ko se je prevrnil čoln, v katerem se je vozil z dvema tovarišema. Tovariša sta se rešila s plavanjem do brega.

Potres v Tokiju.

Tokio, 21. maja. — Močan potres je danes zjutraj zmajal hiše in povzročil veliko paniko med prebivalstvom. Sledili so lažji sunki.

TAMMANISTI NE MOREJO VLEČI DELAVCE ZA NOS

Odločili so se, da podvrnejo delavsko prijateljstvo tammanistov veliki preizkušnji.

New York, N. Y. — Tehnično izšolani delavci, ki so nameščeni pri newyorški občini, so se odločili, da izvojujejo 25-odstotno mezdno povišanje mezde po metodah strokovno organiziranega delavstva.

Unija tehničnih delavcev, ki šteje 4,000 članov, predloži županu Jimmy Walkerju vprašanje, kdaj stopi 25-odstotno mezdno povišanje v veljavo, ki je bilo priznano pred osem meseci, a do zdaj še ni bilo izvedeno. Ako se bo župan zopet izognil vprašanju, tedaj priredi unija demonstracijo s svojimi 4,000 člani v Mestni hiši, ki bo govorila, da je prijateljstvo Tammanitskega dvorca od delavcev zelo plitkavo.

Tehnični delavci bodo svoje zahteve predložili 400,000 organiziranim delavcem na ta način, da bodo od njih iskali podpise za svojo peticijo.

Dudley P. Babcock je dejal in predlagal na shodu, na katerem so bili duhovi zelo razburjeni zaradi zavlačevanja povišanja mezde, da se akcije, ki jih podvzamejo ogorčeni risarji, inženirji, arhitekti in drugi tehnični delavci, smatrajo kot priprave za boj s Tammanitskim dvorcem. Izjavil je, da centralni unijski in delavski svet ne bo gledal pasivno tega boja. Unija je mnenja, da se Tammanitski tiger skloni včasi v delavske hlače, da se delavstvu prikazuje kot njegov prijatelj, ne bo dosti brigal, ako bo razgaljen kot sovražnik tehničnih delavcev. Unija sodi, da je pravica jasno na njeni strani. Lani je bilo vzetih v proračun $600,000, da se poviša mezda tehniških delavcev. Odbor ocenjevalcev, ki je mašina tammaniškega dvorca, pa ni hotel izročiti $600,000 tehničnim delavcem.

Ampak čas prihaja, ko padejo delavcem luskine z oči in izpregledajo, kako jih Tammanitski dvorec vodi za nos in izkorišča v svoje lastne interese.

ZAKAJ DELAVCI V AVSTRALIJI NE DELAJO.

Zaradi sporov v unijah jih je samo tri odstotke brez dela.

Melbourne, Avstralija. — Podjetniki so kričali, da spori v unijah povzročajo, da je veliko delavcev brez dela. Sestavila se je štatistika o brezposelnih delavcih in dognala, da so zaradi sporov v delavskih organizacijah samo trije odstotki delavcev brez dela. Petdeset odstotkov brezposelnih je brez dela, ker nimajo industrije zanje dela. Drugi brezposelni so brez dela zaradi bolezni ali ker so ponesrečili pri delu.

Teditev podjetnikov in njih podpornikov se je izkazala, da je neresnična. Podjetniki in zagovorniki kapitalističnega gospodarskega sistema priznajo, da je ta sistem povzročitelj brezposelnosti.

Pogrešen deček najden mrtev.

Chicago. — Osemletni John Pyrek, ki je izginil s svojega doma pred tednom dni, je bil v nedeljo najden mrtev v čikaški reki blizu Elston ave. Truplo je opazil John Hogan, sprevodnik na Northwestern železnici, ki je potem obvestil policijo.

Žrtve avtomobilov.

Chicago. — V nedeljo je bilo nadaljnih šest oseb ubitih na čikaških ulicah v kolizijah z avti. Število žrtev v letošnjem letu je naraslo na 359.

Stališče Združenih držav napram Kitajski

Admiral Bristol obvestil obe vladi, da Amerika se ne bo vmešavala — in se bo.

Peking, 21. maja — Ameriški admiral Mark Bristol je včeraj informiral obe kitajski vladi, da ameriško vojaštvo na Kitajskem je nevtralno napram obema strankama v civilni vojni in se ne bo vmešavalo v domače kitajske zadeve, bo pa ščitilo ameriške državljane, ako pridejo v nevarnost od katerekoli strani. Bristol je apeliral na Čangtsolina in kuomintangovce, naj kontrolirajo svoje čete, da ne bo napadov na inozemske kolonije v Tientsinu in Pekingu.

Največji ameriški posadki na Kitajskem sta danes v Pekingu in Tientsinu, ki imata sdaj preiti v roke nacionalcev ali kuomintangovcev.

Mandžurski diktator Čangtsolin, kateremu je japonska vlada dobrohotno namignila, naj se umakne v Mandžurijo, kjer bo na varnem pred nacionalisti, se še ni odzval. Menda namerava braniti Peking z zadnjimi četami, ki so mu še zveste. Čangtsolin bi rad izročil Peking južnokitajskemu generalu Kajšeku, ne pa "kristjanskemu" generalu Feng Juhsiangu, ki je njegov največji sovražnik. Načrt kuomintangske ofenzive pa je, da Kajšek zasede Tientsin, Feng pa Peking.

Nov finančni pelin se cedi v britanski

Te vznemirja britske kapitaliste in delavce.

London, Anglija. — Tvrdka Imperial Chemical Industries Ltd. in Chase Security korporacija, podružnica Chase National banke v New Yorku, snujeta korporacijo Finance Co. of Great Britain & America. Britski delavci in finančniki so vznemirjeni zaradi snovanja tega finančnega orjaka. Nova korporacija bo razpolagala s viri dveh milijard pet sto milijonov dolarjev. Alfred Mond je duša tega gibanja in njegov cilj je organiziranje industrije vsega sveta. Mond je bil tisti, ki je zagovarjal in priporočal mirovno konferenco med britskimi podjetniki in delavci.

Dnevnik "Manchester Guardian" je naglašal, da nova finančna korporacija namerava združiti jeklarsko, vse druge glavne industrije in britsko premogovno industrijo.

Važno pri snovanju združenja industrij je to, da iniciativa ne prihaja od strani posameznega industrijalca, ampak od denarnega trusta, kajti to pokazuje, kako denarni mogotci koncentrirajo industrijo, produkcijo in distribucijo blaga v interesu majhne peščice ljudi.

AVTO SKOČIL Z MOSTA.

Štiri osebe ubite.

Buffalo, N. Y. — Štiri osebe so bile na mestu ubite, ko je njih avtomobil podri ograjo nekega mosta v bližini mesta in padel iz višine dvajset čevljev na železniško progo.

Bivši kandidat utonil.

Bend, Oreg.—Frank T. Johns iz Portland, kandidat za predsednika socialistične delavske stranke (Socialist-Labor) leta 1924, je v nedeljo tukaj utonil, ko je hotel rešiti nekega dečka.

Komedija v detroitski cerkvi.

Detroit, Mich. — Župnik katoliške fare St. Ambrose v Grosse Point Parku je v nedeljo naznanil, da v bodoče ne bo več obhajal nobene ženske, ki ima pobarvane ustnice.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicaga) $6.00 na leto, $3.00 za pol leta; Chicago in Cicero $7.50 na leto, $3.75 za pol leta, in za inozemstvo $9.00.

Naslov za vse, kar ima stik z listom:
"PROSVETA"
2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year; Chicago $7.50, and foreign countries $9.00 per year.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju n. pr. (April 30-1928) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da vam ne ustavi list.

RUDARSKA STAVKA V DRŽAVAH PENNSYLVANIA IN OHIO.

Zaključek gl. odbora. Delitev podpore stavkujočim in razni nepotrebni prepiri pri delitvi podpore stavkujočim članom S. N. P. J.

Sestra Dernačeva pravi dobesedno: "Nadalje piše (brat Snoj.—Op. uredništva), da je društvo štev. 4 pod kontrolo komunistov." Temu stavku pa dostavlja vprašalni stavek: "Ali misliš, da sve midve temu vzrok?" S tem vprašalnim stavkom sestra Dernačeva potrdi, da je društvo štev. 4 pod kontrolo komunistov, kajti to vprašanje od strani sestre Dernačeve bi bilo popolnoma nepotrebno, ako bi društvo ne bilo pod vplivom komunistov. Tako je sestra Dernačeva sama nekaj povedala, kar komunisti radi zanikajo in trdijo, da ni res. To potrdijo tudi nadaljni stavki v njenem dopisu, ki pričenjajo z besedami "br. Snoju bi bilo menda . . ." in končajo z besedami ". . . na katerem stališču." Nikjer brat Snoj ne priporoča sestri Dernačevi, da naj sovraži drugorodce in nepotrebno vprašanje, ki ga je zastavila sestra Dernačeva br. Snoju, ne more imeti drugega namena kot v javnosti ustvariti vtis, da je brat Snoj sestri Dernačevi priporočal, naj sovraži drugorodce, kar potrdijo zopet nadaljne besede, ki so v zvezi z vprašalnim stavkom in ki pričenjajo z besedami: "Ne vem, zakaj . . ." in končujejo z besedami ". . . ne pa hujskati, kakor to dela br. Snoj."

Nadaljnji odstavek dopisa sestre Dernačeve napravlja v javnosti vtis, da je brat Snoj sestrama Marija Dernač in Helena Markon, očital, da sta vprašali za podporo, pa jo nista dobili, ker je niste potrebni. Brat Snoj tega nikjer ne piše, ampak navaja ju kot zgled žen, ki nimajo otrok in ne vedo, kaj je "pravo siromaštvo." Njegove besede se glase:

"Ona, kakor tudi omenjena Lenčka, niso nikake podpore potrebne. Imajo svoje hiše, njih možje delajo, zraven pa tudi nobena izmed njiju nima družine, oziroma otrok. Torej njima se niti ne sanja, kaj je siromaštvo in še ne vesta, kaj je trpljenje družin stavkarjev."

Te besede Snojeve so jasne in razumljive in govore, da le tisti ve, kaj je siromaštvo, ki ima družino in je na stavki, ker okuša sam siromaštvo in ne sliši samo, da je veliko siromaštvo tam, kjer delavci stavkajo in so družinski očetje. V besedah brata Snoja ni nič razžaljivega in najmanj pa podtikanja, da sta sestri Marija Dernač in Helena Markon prosili za podporo, zatorej tudi bratu Snoju ni treba dokazovati, da sta sestri Marija Dernač in Helena Markon kdaj prosili za podporo, ker tega ni nikdar trdil v svojem dopisu.

Sestra Dernačeva piše: "Če bi bil br. Snoj razredno zaveden človek, bi ne pisaril takih brezmiselnosti."

Ako je brat Snoj zapisal, da oni, ki delajo in nimajo otrok, ne vedo kaj je "pravo siromaštvo," ker ga niso sami okusili, ni zapisal nobene brezmiselnosti. Ampak brezmiselnost je: "Če bi bil br. Snoj razredno zaveden človek . . ." Človek je lahko razrednozaveden delavec, ali pa razrednozaveden kapitalist, to je delavec, ki se zaveda, da je delavec in spada k delavskemu razredu in zato zagovarja interese delavskega razreda, ali pa kapitalist, ki se zaveda, da je kapitalist in spada h kapitalističnemu razredu in zategadelj zagovarja interese kapitalističnega razreda. Človeška družba se delj v razrede in zato pišemo in govorimo o razrednozavednih delavcih in razrednozavednih kapitalistih. Živa bitja se pa ne dele v razrede in zategadelj ne govorimo in pišemo o razredno zavednem človeku, o razrednozavednem konju ali pa o razrednobrezbrižnem psu.

Sestra Dernačeva izjavlja dalje, ko mu je rekla, da ima kljub družini čas, da piše br. Snoj v imenu svojih zakrknjencev: "Ti pišeš, da sem tajnica Sepičeva. Dobro brihtna glavica od brata Snoja. Sedaj Te pozivljam, da mi isto dokažeš in to v javnosti, dokler tega ne storiš, Te moram javno imenovati podlega lažnika."

Ako bi brat Snoj mislil, da je sestra Dernačeva privatna tajnica br. Sepiča, bi bil to tudi povedal, kar pa gotovo br. Snoj ni mislil reči z besedami:

"Očita, da ta odbor pravilno podporo ne deli. To se ve, ko bi brat Vincent Cainkar poslal denar Sepiču in njegovi tajnici, potem bi bilo vse o. k."

Brat Snoj ne imenuje sestre Dernačeve niti po imenu. Misel stavka ne polaga nobene važnosti na besedo tajnico, misel stavka polaga važnost na besedo "ako bi br. Vincent Cainkar ne poslal denarja za delitev podpore bratu Nace Žlembergerju, ampak Sepiču in oni ženi, ki se z njim strinja in pisari največ proti Nace Žlembergerju in kriči, da se podpora ne deli pravično in pošteno, tedaj bi bilo vse v redu in ne bilo bi nobenih očitkov. — (Dalje prihodnjič.)

VESTI IZ NASELBIN

O skupni zabavi za stavkarje.

Carson Lake, Minn. — Vsa jugoslovanska društva iz Carson Lake, Latonia Townsita in Hibbinga, Minn., so dne 22. aprila priredila skupno zabavo v prid stavkujočim rudarjem v Penni, W. Virginiji in Ohiju, kjer bijejo boj proti magnatom premogu, ki hočejo na vsak način uničiti delavske organizacije ter tako pocepiti delavsko gibanje in odvzeti še to malo pravice, ki so jo delavci pridobili s težko borbo v preteklosti.

Cilj lastnikov rovov in celega kapitalističnega razreda je: Iztisniti kar največ mogoče profita iz delavske mase. Zato pa skušajo uničiti delavske organizacije, kar vedo, da brez njih bodo delavci brezmočni, da jih bodo oni še lagije eksploatirali. Delavstvo vseh panog pa se mora temu upreti ter napeti vse sile, da ne podleže kapitalističnim nakanam.

Mi živimo v takem razdobju ali periodi, ko je človeška družba razdeljena v dva tabora, ali jasneje povedano, v dva razreda ljudi, ki imata vsak svoje interese, interese, ki si nasprotujejo. Zato pa je velevažno, da prično sami študirati položaj, da spoznajo, kaj je treba delavcem, da pridejo izpod jarma, ki jih sedaj tlači k tlom. Treba je inteligentnega razumevanja delavcem, da se osvobode, da ne bodo sužnji, kakor so danes, ko večina delavstva živi življenje slepca.

Skrajni čas je, da odpremo oči, da bomo lahko jasno videli ves položaj tak, kakršen v resnici obstoja. Do tega pa ne moremo priti, ako bomo tavali kot duševni slepci naprej. Mi sami se moramo bolj zavedati svojega položaja ter sami si moramo pomagati. Razumevati moramo svetovni sistem, da se vemo bojevati in da nas ne bodo kar tako izrabljali, kakor se njim poljubi, kot se to dogaja danes. Zavedati se moramo, da današnji sistem ne more ostati takšen kakor je danes, kajti to je proti zakonom narave. Vse drugo se spreminja in tudi današnji sistem ne bo večen. Bile so druge dobe pred to, ki so se razlikovale. Vsaka je bila krutejša od te in v vsaki je bilo treba za vsako malo delavsko pridobitev bojev in veliko žrtev, predno se je gospodujoči razred udal za male odstopitve. Toda največ bo pa delavstvo pridobilo, ako se bo bojevalo inteligentno in ako bo tolerantno v svojih bojih. Vedeti pa mora tudi, da ima pravice zahtevati, kar mu gre, ker ima vse pravice do poštenega življenja in obstoja.

Brez borbe ni napredka; brez znanja ni delavcu mogoče pridobiti si, kar mu gre. Kako pa je treba voditi borbo? Postoje pač razni načini. Delavstvo mora voditi borbo poedino in združeno. To je, da se mora poedino usposobljati, da bo razumelo, da bo umelo položaj, nakar bo lahko skupno nastopalo v zahtevah, ker poedinemu tega ni mogoče. Združeni delavci lahko mnogo dosežejo. Treba je združene moči v grupi, ki bo inteligentna, da pride do cilja.

Današnji premogarski štrajk je borba ene organizirane grupe proti drugi organizirani grupi. To je razredna borba. Dolžnost vsakega delavca pa je, da podpira to borbo delavcev, brez ozira na versko ali politično prepričanje. Naša dolžnost je, da podpiramo vsako stavko delavcev. Zato so pa skupne prireditve, kot se je tu vršila dne 22. aprila jugoslovanskih društev, potrebne, ker se na ta način direktno pomaga našim bojevnikom, ker oni se bojujejo tudi za nas.

Program naše skupne zabave je bil dobro izveden. Pozdravni govor je imel S. Smolcich, ki je v kratkih besedah očrtal rudarsko borbo. Zatem so vprizorili šaljivi dialog "Dane in Mane" rojaki iz Chisholma. Mrs. Lunka iz Carson Lake je zatem lepo zapela par slovenskih pesmi. Zadnja točka na programu je bila igra "Zla žena", ki jo je vprizoril dramski zbor RPA iz Irontona, Minn. Ves program se je lepo završi v prid stavkarjem. Skupna svota je bila $301. Savo Dapcevich je daroval $2, kar skupno znaša $303. Razni stroški za zabavo so bili $76 in čisti ostanek od zabave pa znaša $227. Navedena vsota je bila poslana na P. O. pomožni odbor. Diletantom smo samo plačali potne stroške.

Apeliramo na vse delavce, da še podpirajo naše stavkarje, da čim preje pridejo do zmage. Obenem se pa prav lepo zahvaljujemo vsem igralcem in ostalim ki so na kakršenkoli način pripomogli k uspehu zabave. Tako tudi hvala vsem posetnikom zabave, ki so Delavski dom v Letonia Townsitu napolnili do zadnjega kotička.

Matt Colich, poročevalec in blagajnik veseličnega odbora.

Z mojega potovanja.

Elizabeth, N. J. — Bil sem slučajno pri dobrih slovenskih kmetih, ali farmarjih v Otsego okraju, N. Y. Ko sem prišel v East Worcester 25. aprila, sem bil najprvo prav prijazno sprejet in postrežen z vsemi dobrotami pri sobratu Anton in mrs. Paulin. Tako sem bil tudi prav dobro sprejet in postrežen pri sobrat Anton Gergičevi družini; s sobratom Anton Gergičem sva se vozila s čilimi konjiški in obiskala slovenske kmetovalce, kateri skoro vsi dobro napredujejo v kmetijstvu. Vozil sem se tudi z "železnim konjem" sobrata Anton Habinca. Prav lepa hvala.

Dne 29. aprila je imelo društvo št. 393 SNPJ v East Worcesterju, N. Y., veselico pri sobratu predsedniku Anton Gergiču, in tako mi je bila prilika dana, da sem videl skoro vse slovenske farmarje in vesele farmarice s hčerkami in sinovi od daleč do 10 milj in navsezadnje, ko je vsega že zmanjkalo na veselici, sem imel še prav lepo in veselo vožnjo v lepem avtomobilu s sobratom F. Kodrom. Sobrat F. Kodra ima tri farme in obdeluje zemljo vse z moderno mašinerijo. Pokazal mi je tudi dva nova kmetovalca v Sewardu, in sicer Frank Liparja iz Wilkes Barra, Pa., in Frank Vidergarja. Želim jima obilo napredka.

Prav lepo se zahvalim vsem, kateri so mi pripomogli za kakšno naročilo, naročnino in za postrežbo. Zahvaljujem se tudi družini John Terček in Frank Trinkaus v Fly Creeku, N. Y., in Frank Kovačiču v Cooperstownu, N. Y. V Fly Creeku bodo kmalu lahko plesali v svojem Narodnem domu.

Slovenski kmetovalci se večinoma bavijo z mlekarstvom, kokošjerejo in krompirjem, pa tudi drugi pridelki obrodijo.

Dne 7. maja sem obiskal dobre prijatelje v Vandlingu, Pa., John Skarbezovo družino in v Forest Cityju, Pa., Frank Ratajca, bolnega sobrata Joseph Povšeka, ki boleha za proletarsko boleznijo, dobljeno v premogorovu. Vse, ka premogar dobi od premogarskih družb, je: poškodbe, proletarsko bolezen in brezposelnost. Kadar se pa te kapitaliste vpraša za izboljšanje delavskih razmer, tedaj pa pošljejo policijo in druge zverine v človeški podobi za pobijanje mirnih delavcev. Svoboda za delavce je šla v Ameriki po vojni rakom žvižgat.

Prav lepo se zahvalim družini Matevž Zgaga v Forest Cityju za postrežbo in za pomoč v nabiranju naročil. Ko sem se vozil proti domu iz Scrantona proti Stroudsburgu, Pa., sem videl iz železniškega vlaka Lakawana druže dva velika gozdna požara daleč naokoli. Ubege ptičice, ki so veselo prepevale v zelenem logu, so morale dom in gnezdo z mladiči zapustiti in odleteti žalostne in tihe v druge kraje.

Andy Sprogar.

O rudarski organizaciji.

Ringo, Kans. — Radi bi znali kakšne so razmere v Kansas. Povem vam, da so prav žalostne, ali "save the union", odbor nas ne bo rešil; Dokaz: ker je voditelj eden največjih Lewisovih podpornikov in največji nasprotnik A. Howata. Bil je navzoč na zadni konveniji UMWA in imel je besedo, čeprav ni bil zastopnik nobenega lokala, A. Howat je pa moral molčati. Že sam ta dokaz bi moral vsakega premogarja prepričati, da bi se obrnil proč od človeka, ki je danes nazadnjak, jutri komunist, čez par mesecev bo pa republikanec.

Tako vodstvo je spravila nekaj mlajših premogarjev, da so stopili na plan in javno zakričali: "Doli z Lewisovo mašino!" Ti siromaki bodo trpeli posledice svojih voditeljev, voditelji se bodo pa skrili za njihov hrbet. Jih je tudi nekaj, ki so bili na zadnji konvenciji UMW, na kateri so sprejeli točka v pravila, da komunist in IWW ne more biti član UMWA in te točke se bo zdaj Lewis poslužil, da jih bo vrgel iz organizacije, v katero so plačevali po več dolarjev vsak mesec in več let. Lewis se drži pravil, katera je članstvo sprejelo. Mi premogarji pa bi lahko pometli z Lewisovo mašino, ko bodo volitve UMWA, in to postavnim potom brez "save the union" komitejev.

Beda med premogarji je res velika, ker že zadnjih 5 let premogar ni toliko zaslužil, da bi sebe preživil, kaj šele družino. Kdor je kaj pristradal, je zdaj porabil in večina jih je danes do vratu zadolženih, med njimi mnogo, ki ne dobijo pri trgovcih ničesar več, ako nimajo dolarja. Kako je hudo človeku, ki je podpiral trgovca več let, — in večino trgovcev je odvisnih edino od premogarjev — zdaj, ko smo premogarji v potrebi, pa v nekaterih trgovinah ko vstopiš, zablesti napis: "Plačaj vsaka dva tedna ali takoj." Drugi — ako ti slučajno kaj zmanjka, da moraš iskati izven ure, pa ti reče, da je čudno, kako da vsak dan in uro ljudje iščejo kredit.

Tako ravnanje boli človeka, ki je leta in leta nosil trgovcu dolarje, vse kolikor je zaslužil. Takrat ti je z veseljem postregel, najbo v petek ali svetek. Danes, ko je premogar odvisen od njega, se pa drži kislo, kakor bi ti vse podaril, kar ga vprašaš. Tukaj, rojaki premogarji, vidite, ko bi mi imeli zadrugo in bi vsa leta nosili dolarje v svoje podjetje, bi danes ne bili odvisni od teh trgovcev, ker bi imeli svoje premoženje, katerega smo nakupičili privatnim trgovcem. Odbor "za ohranitev unije" bi veliko bolj koristil premogarjem, ako bi ostal tam, kjer se je rodil, kajti prinaša nam samo razdor.

Rojaki premogarji, mi se pa držimo UMWA, dokler jo je kaj. Poskusimo izboljšati naše članstvo, ob volitvah pa naš odbor. Ako bomo mi dobri člani, bo tudi organizacija postala to, kar je bila pred leti. Res, Lewis podpisuje pogodbo s posameznimi kompanijami. Ali more kdo reči, da je on kriv? Nikakor ne, ampak članstvo samo, ki je dalo Lewisu moč, da take pogodbe lahko sklepa. Nekateri se tudi jezijo, kako plačo prejema Lewis.

Tudi tukaj je članstvo samo krivo. Na zadnji konveniji ste mu povišali plačo za $4,000. Ali ste mislili, da je bedak, da bi jih ne vzel? Tako je in nič drugače. Večina smo sami krivi, radi naše brezbrižnosti. Dokler premogarji ne bodo držali vsi skupaj, toliko časa bomo tepeni, "save the union" komitej pa pošljimo v tiste kraje, kjer ni organizacije, tam naj pokaže svoje zmožnosti in naj jih udejstvi.

Premogar.

Zanimive novice iz domovine

(Izvirno.)

Glasbena Matica iz Ljubljane je vrnila iz triumfalne turneje po Češkoslovaški.

V torek popoldne na dan prvega maja, se je vrnila s svoje triumfalne turneje po bratski Češkoslovaški. Na ljubljanskem kolodvoru jih je pozdravil v imenu občine dr. Zarnik, ter jim je najprisrčneje častital na uspehih, ki so jih želi v Češkoslovaški republiki. Slovenska pesem se je čisto in jasno razlegala na Češkem.

Slovenski pevci so se mudili nad 14 dni ter so nastopili skoro po vseh večjih čeških in slovaških krajih ter mestih. Čehi so jih navdušeno sprejemali v svoji sredi. — Govori se, da bo Glasbena Matica ljubljanska odšla še na pevsko turnejo na Francosko in Nemčijo.

Žal le, da ne moremo kaj takega napraviti tudi mi socijalisti. V naših pevskih društvih je vse premalo elana in volje, da bi tudi mi dosegli kaj večjega in pozitivnega. Imamo sicer male pevske klube, ali nekaj večjega še ne. — Toda, prišel bo tudi čas za nas!

Zaseda novega stanovanjskega zakona se čuti tudi v Sloveniji.

Službene Novine so te dni objavile novi stanovanjski zakon o katerem smo že pred dnevi poročali. Mi smo takoj dejali in pokazali na skrajno površne in nejasne določbe. Ta pomanjkljivost se zdaj zelo opaža tudi v Sloveniji kjer je stanovanjsko vprašanje najhuje zadelo delavno ljudstvo. Zadet je posebno uradniški stan. Najemnina se po tem zakonu strahovito poviša. Klerikalno časopisje in S. L. S. grozno hvali ta zakon češ, da je to socijalen zakon, kar pa seveda ni.

Najvažnejše je pač vprašanje, kdo je tisti, ki je po novem stanovanjskem zakonu zaščiten. Klerikalci in vlada trdijo, da pomenja novi stanovanjski zakon o stanovanjih pomeni samo zaščito stanovanj z drugimi besedami gospodarje dočim najemniki nimajo nobene moči, ker niso zaščiteni.

Stanovanjska zaščita Kleroradikalske vlade pač ne koristi slovenskemu delovnemu ljudstvu.

Plenum Delavskih kulturnih in telovadnih organizacij Svobode v Ljubljani.

Danes, dne 6. maja se je zbralo okoli 40 delegatov zastopnikov delavskih kulturnih, izobraževalnih in telovadnih organizacij Svobode v Ljubljani na prvo plenarno sejo. Predsedoval je sodrug Štukelj, ki je obenem tudi poročal o delu za ujedinjenje delavskih kulturnih društev po vsej Jugoslaviji in pa o kulturnem delu Svobode v zadnjem poslovnem času. Nato je sledilo kratko tajniško poročilo, ki ga je izdelal s. Štukelj ter blagajniško poročilo sodruga Franjo Aleša.

Nato se je obravnavalo o raznih predlogih, ki gredo za tem, da se kulturno delavsko gibanje med Slovenci, kakor tudi ostalimi Jugoslovani — poživi. Našlo se je več poti in na podlagi krajših referatov, toda daljših debat, se je sklenilo, da se akcija delavskega kulturnega gibanja za združitev v eno socijalistično matico.

Odboru Svobode, ki ga sestavljajo ss. Štukelj, Aleš, Bitežnik, Vrhovc, Kermauner, Siard, Simonič in Pezdir, je bila izrečena zahvala za njihovo uspešno delovanje na polju proletarske socijalistične prosvete in kulture.

Vihar v beograjski narodni skupščini.

Beograjska vlada, v kateri sedi verno tudi pajdaš katoliške cerkve, duhovnik dr. Anton Korošec, ki je obenem tudi policijski minister in ima že to zaslugo, da je prepovedal praznovanje prvomajskih delavskih proslav, — se po "dolgem" času zopet nahaja v kritičnem deliričnem stanju. Je pač tako, kajti opozicija Svetozarja Pribičeviča ter Stjepana Radića je trdna in močna. Vlada pa s strahom pričakuje, kaj se bo iz vsega tega naredilo.

Ne dela ta vlada seveda ničesar. Na skupščinskih sejah, direktnih zastopnikov vlade sploh ni, ali pa se vladini generali tako malo zanimajo za skupščinske razprave, da hodijo v skupščino samo spat. Vendar pa je sedaj, ko je prišel na razpravo sam — policijski minister dr. Korošec, ki je poročal o svojem potovanju po Južni Srbiji, nastal zopet vihar v obliki balkanskih vladinih manir in Stjepan Radić, vodja hrvatskega ljudstva — je izključen iz 10 sej. Nastal je velik vihar in opozicija je protestirala proti temu postopanju.

Vlada in pa dr. Korošec so pokazali, da jim ni za parlamentarizem, niti ne za demokracijo.

Ivan Molek:

OPRAVIČILO

Industrijski divjaki.

Pred par dnevi sem omenil industrijsko revolucijo, ki vleče vedno večje in boljše stroje v tovarne in rove ter meče delavce na cesto.

Da ta revolucija nima srca, da je brezobzirna napram delavcem, je konstatiral tudi tajnik delavskega departmenta v zvezni administraciji, James J. Davis. Tajnik Davis kritizira delodajalce, ki odslavljajo starejše delavce. Kadar delavec ali delavka doseže starost 50 let, ga odslove in najamejo mlajšo moč, ako sploh koga najamejo. Mnoge družbe imajo svoj zakon, da ne sprejemajo delavcev, ki prekoračijo 40. ali največ 45. leto. Kaj je potem s starimi delavci, se kapitalist ne briga. (Predloga socialista Bergerja glede starostne pokojnine za delavce se še danes prši v kongresu.) Princip ameriške demokracije je, da "vlada ni nikomur dolžna eksistence". Kdor si ne more ali pa zna sam pomagati, naj gre k vragu! Svaki zase Boga moli. . . Star delavec, ki ostane brez denarja, naj se obesi!

Tajnik Davis je pokazal veliko srce za stare delavce in primerja delodajalce z divjaki, ki niso trpeli starcev v svoji jati. Kadar je primitivni človek onemogel ali obolel, da ni mogel korakati na lov ali bojni pohod, so ga enostavno ubili.

Tako delajo ljudje še danes z živino. Konj, ki ne more več delati, zapade konjedercu. Kaj bomo s staro razvalino?

Davis piše, da ameriški delodajalci počenjajo istotako s starimi delavci, ki so že izmozgani in pošteno izpreženi. Ne ubijajo starcev naravnost kot so delali divjaki, ampak ubijajo jih ekonomsko, ker jih izročajo boju za obstanek, katerega niso več zmožni. Davis pravi, da je to početje nekrščansko.

Gotovo! Kaj pa je krščanskega v življenju? Razen knjig in ust — nič! Davis je že sam star preko 50 let, zato bi moral vedeti, da njegova lepa prilika na delodajalce ne bo nič zalegla. Kadar je delavec fizično izčrpan, da ne more dati od sebe toliko, kolikor je dajal, dokler je bil mlad in čil, nima več kapitalist profita od njega — in tu zanj vse neha. Business ne pozna nobenega usmiljenja, nobene človekoljubnosti. Saj imajo ameriški kapitalisti rečenico, ki ni hinavska: "We are not in business for public health" — Bolj tipičnega gesla ameriške individualnosti ni treba iskati.

Davis je tudi individualist in zagovornik kapitalizma. Samo privatna iniciativa najsposobnejših je predpogoj napredka! Well, kaj torej hoče? Divjaštvo v industrijah je rezultat tega predpogoja. Delavec, ki mora garati, ko že osivi, vsekakor nima dosti privatne iniciative. . .

Kapitalizem ima svoje železne zakone, ki ščitijo samo kapitaliste. Država, ki je dekla kapitalizma, nima zakonov za delavce. Tendenca industrijskega razvoja je, da se produkcija vsega centralizira in mehanizira, poveča in izboljša s čim manjšimi stroški, kar znači več in več dobička.

V čem je odpomoč za delavce?

V tem, da se delavci spametujejo in nabrusijo svoje možgane. Edino v tem.

Vesti iz Jugoslavije

DELAVCI! VAŠA MOČ JE V IZOBRAZBI.

(Izvirno.)

Naše delavsko gibanje trpi za to, ker delavstvo ne či- Naši mali listi ne morejo lju- nuditi vsega. Ne morejo voljiti sodrugov z novicami delavskega, kakor tudi iz me- skega sveta. Nimamo obši- časopisja, nimamo pa niti socialističnih knjig. Na- finance so slabe in le sem pa more kdo kako knjigo izdati, da z veliko izgubo. Radi te- trpi naše socialistično giba- gibanje delavskega razreda.

Toda vse to nas ne sme pre- ovirati, ako hočemo biti rajni in ako hočemo orati de- ko ledino ter sejati sociali- Iti moramo na delo za so- stično izobrazbo, za delav- socialistično kulturo. De- stvo ne sme čitati knjig z ansko tendenco, ne sme ku- ati verskih knjig. Delavci rajo čitati delavske in socialis- ne knjige.

Demokratska Vodnikova dru- nabira člane med delavci in ti ter uradniki, njene knjige jo meščanski pečat. Klerikal- Mohorjeva družba nudi ver- knjige delavstvu, podežels- m hlapcem in deklam, urad- m in kmetom. S svojo tenden- jih vzgaja v reakcionarne mente, ki so proti vsakemu redku človeštva.

A mi, delavci? Mi smo seveda modni. Mi lepo čitamo Jutro, nam je duševna hrana, naro- smo na Slovenca. Meščanski napredujejo, naši — pada- Zakaj to? Zato, ker ne vemo, je moč delavstva v izobrazbi. Naša dolžnost je sejati socialis- ter vzgajati sebe in druge. o čitajmo naše knjige, zato ajajmo socialistične knjige! Naročajte knjige, ki jih je iz- Zadružna založba v Ljub- , pristopajmo v delavsko horjevo družbo — to je de- sko - kmetsko prosvetno in porno jednoto. Člani jednote e na leto 4 knjige, 1 koledar malenkostno vsoto 4 dinarje mesec.

Zadružna založba pa je izdala knjig socialistične delavske bine. Sodrugi, delavci! Čitaj- socialistične knjige, jačajte jo socialistično zavest! Pro- irajte delavske knjige!

Po informacije pa se obrnite Zadružno založbo v Ljublja- Aleksandrova cesta 7, od 10. ija dalje: Miklošičeva ulica pritličje.

Glad v Dalmaciji. Iz časopis- poročil doznavamo, da je titi v vsej Dalmaciji veli- lakoto med prebivalstvom. jimo pred setvijo, ali ni deti ne v usta, kaj še v zem- Ljudstvo je obupano in ne od kje dobiti pomoči. Vlada malo briga za stradujoče pre- alstvo. Ljudje pa umirajo lakote. Do sedaj se je zgo- že več slučajev, da so ljud- umrli vsled tega, ker niso eli kaj jesti. Pomoč za te je nujno potrebna, če ne prišla hitro, bo dežela izumr- vsled gladu. Najbolj nečlo- ko pa je to, da se v nekate- krajih nahaja toliko hrane, se vsled preobilice vse uni- e, dočim pa revne obmorske ele stradajo na hrani.

Smrtna nesreča v črnomelj- m premogovniku. Iz Črnom- poročajo: Dne 7. maja so de- rudniški kopači kakor na- no v rovih. Okoli 10. ure je France Jakšič odšel v jo omarico po potrebno stre- Komaj dve minuti za tem je zaslišala silovita detonaci- Jakšičevemu tovarišu-kopa- ki je bil komaj 10 metrov od- jen od mesta eksplozije, se ni zgodilo, samo klobuk mu je o z glave. Usodnejša pa je nesreča za Jakšiča. Ko so iteli tovariši na pomoč, so Jakšiča razmesarjenega na Grozna eksplozija ga je a ob strop in steno, ter mu bila glavo in polomila obe no- Smrt je nastopila hipoma. ojnik je bil prijeten tovariš elo vesten rudar. Zapušča in otroke.

Smrtna kosa v Trbovljah. Umrli so: Janko Jesih, poduradnik v p., 25 let; Jakob Kovačič, rudn. poduradnik, 29 let; Ana Kalanova, hči rudarja, 9 mes.; Nikolaj Volaj, rudar, 29 let; Radovan Mauser, sin mesarja, 45 dni.

Smrtna kosa. Umrl je visokošolec Lojze Petrič, ki se je prehladil na Dunaju. — V Ljubljani je umrl v najlepši moški dobi Alojzij Pogačnik, ljubljanski gostilničar in posestnik, brat zdravnika dr. Josipa Pogačnika. — V Zagorju ob Savi je umrl učitelj Rudolf Arnšek. V Ljubljani je umrl v 63. letu starosti bivši poduradnik Jadransko-Podunavske banke Josip Kolb. — V St. Gotardu je umrl v 57. letu starosti trgovec, posestnik in gostilničar Josip Cukiati. — V Ljubljani je umrla po dolgotrajni bolezni Karolina Bajčeva, rojena Vadnjal, soproga nadzornika proga Antona Bajca. — Umrla sta v celjski javni bolnici Ana Vrančičeva, 42letna delavčeva žena iz Huma ob Sotli, in 22letni rudar Jože Potekal iz Hude Jame pri Laškem.—V Ljubljani je umrla vdova Apolonija Škerjančeva, mati pesnika in pisatelja Ivana Škerjanca, ki ga je pokosila v 29. letu jetika. — V splošni bolnici je umrl ključavničarski pomočnik Anton Baloh.

Nesreča pri delu. V Ljutomeru se je smrtno ponesrečil znani klepar g. Rižnar. Popravljal je pri Sinigoju žlebe. Ko je stal na lestvi pri strehi, mu je spodrsnilo, zgrabil se je za električno napeljavo, padel na tla in na mestu obležal mrtev.

Smrt po ugrizu steklega psa. V Bistri v hrvatskem Zagorju je ogrizel neki pes 15 letnega kmečkega fanta Mija Gajskega. Rana ni bila nevarna, kajti niti Mijo sam, niti njegova rodbina ni posvečala posebne pozornosti neznatni rani. Starši so "zdravili" dečka doma; šele v zadnjem času, ko je bilo že prepozno, so fanta pripeljali v Zagreb v svrho zdravljenja. Na fantu so se že pojavljali znaki stekline. Bolezen je naglo napredovala in nesrečni mladenič je v strašnih mukah podlegel strašni bolezni.

IZ PRIMORJA

Italijanizacija priimkov. Tržaška komisija je poitalijanila zopet nad 500 priimkov. Med temi čitamo: Bajec Bacci, Batič Battini, Bednarz Bennari, Brginc Berghi, Bevk Belli, Bev Benzzi Bobič Favetti, Brinšek Berini, Bruckner Bricchi, Buchberger Monfaggio, drugi Buchberger Montelibro, Kalčič Calici, Črnivec Cernuzzi, Češnik Cesini, Coen Sacerdoti, Kozlovič Cosulli, Defar Defardi, Dežman Decimani, Doležal Dolcetti, Dovgan Dolgani, Ehrenfeld Camponare, Elender, Elleni, Grmek Ghermetti Grželj Ghersi, Goldschmidt Orefici, Gruen Grini, Hofer Corti, Holzer Cozzi, Hribar Monti, Hrovatin Rovatti, Koštial Costiale, Kranjc Carnieri, Lah Laghi, Lust Lieti, Maurer Muratori, Morgenstern Morganti Nabergoj Naveri, Pečenko Pirzengo, Pepevnik Cenerini, Perhavec Peruzzi, Piščanc Polli, Premrov Premiani, Pukl Pucchi, Schneider Sartori, Sedmak Settimo, Smrekar Smeraldi, Švab Soave, Tavčer Tauzzi, Umek Savini, Zakrajšek Sacrati, Zima Cima, Živic Sivini.

Italijanizacija priimkov v Gorici. Goriška komisija je izpremenila zopet večje število priimkov v italijansko obliko: Achtschin Acini, Bassa von Shererperg Basas de Montonsori, Bratuš Bardi, en Kocjančič je postal Coceani, drugi pa Cocianni, Kolenc Collenzini, Draščak Daresi, Kos Cossi, Dolenc Dollini, Fikfak Fiorelli, Handolf Candolfo, Krpan Ceraoi, Kline Clini, Ličen Liceni, Mahnič Machini, Mrak Marchi, Muslavič Monsalvi, Pahor Pace, Planinšek Planisi, Podgornik Piemonti, Sirk Sirtori, Škodnik Sevdini, Živic Siviloito, Starc Starchi, Steindler Stainerí, Strasser Strasserni, Šuligoj Sulligoi, Vogrič Vorrisi, Zakrajšek Zaccarelli, Zwitter Zuittari.

V. Svajgar:

Nove parne lokomotive

Parna lokomotiva pred sto leti in sedaj.

Nobena stvar na svetu ni tako stalna, da se ne bi mogla izpremeniti, izboljšati in izpopolniti. Vsaka iznajdba se je v teku let razvila iz svoje prvotne oblike v vedno večjo in popolnejšo. Osobito lahko trdimo to o raznih strojih in drugih tehniških napravah, ki služijo človeštvu kot mogočen pripomoček v boju za obstanek. Parnik, šivalni stroj, dolga vrsta raznih tovarniških produkcijskih strojev, avtomobil, brizgalna, parni stroj, lokomotiva — vse je nastalo iz silno enostavnih oblik, ki so se v teku časa bolj in bolj izpopolnjevale, povečale po obliki ali po izdatnosti in gospodarnosti. Marsikateri izumitelj bi se danes čudom čudil, če bil se vrnil v življenje. Čudil bi se svojemu lastnemu izumu; mogoče ga v njegovi izpopolnjeni obliki ne bi niti spoznal. Čudil bi se vsemu . . . Mi pa, ki smo otroci moderne dobe, gremo često ali celo vedno mimo teh spomenikov človeštva v tvornosti kakor da bi vedno bilo tako in bi tako moralo biti.

Ali tudi v sedanjosti nikakor ni zaključen proces presnavljanja in izpopolnjevanja. Narobe! Vedno hitrejši postaja. V tihih laboratorijih, v bučnih tvornicah poje ustvarjajoči človeški duh svojo pesem nevzdržema dalje. Niti trenutek si ne oddahne! Tisoči in tisoči ustvarjajo vedno nove pripomočke, zboljšujejo že preizkušene izume in jih izpopolnjene nudijo človeštvu. Delo ne pozna oddiha in odpočitka!

Parna lokomotiva, ki je prav za prav dete ponapoleonske dobe, je preživela slično izpremembo, preosnovo, izpopolnitev. Ako bi stopil danes njen izumitelj, sloviti Stephenson s svojega vzvišenega sedeža med največjimi možmi tamkaj v Večnosti, bi se zares začudil, ogledajoč si današnje parne lokomotive po velikih železniških progah v vseh peterih delih sveta. — "Saj je vendar komaj sto let, odkar sem podaril človeštvu svojo "Rocket," bi vzkliknil. In po pravici! Izpremembe, ki so nastale v tej razmeroma kratki dobi, so tako ogromne, da nam postajajo uprav neumljive. Toda življenje gre svoja pota in človeštvo mora v boju za svoj obstanek storiti vse, da si ga olajša z največjim izkoriščanjem prirodnih sil.

Železnice so se z iznajdbo lokomotive prav za prav pričele šele razvijati in izpopolnjevati. S tem dejstvom so postale javen prometni činitelj, ki je jel služiti splošnemu narodnemu gospodarstvu takoj izpočetka. V enem stoletju so se tako izpopolnile, da obsegajo danes ogromno dolžino poldrugega milijona kilometrov z sto tisoči lokomotiv, z milijoni železniških vozov in predstavljajo v svoji skupni milijardni vrednosti ogromno gospodarsko silo, ki prav kakor človek zavisi od vode, zraka in zemeljskih produktov.

Stephensonovi parni lokomotivi se je godilo podobno kot drugim iznajdbam. Imela je svojo razvojno dobo, ko je prehajala iz prve enostranosti v boljšo in porabnejšo obliko, nato pa se je tudi tukaj pričel počasnejši proces izboljševanja bistvenih in ostalih delov, da se tako doseže čedalje bolj gospodarski obrat. Železnice same so zavisele od dohodkov prevažanja gospodarskih dobrin, zato so morale že iz vsega začetka stremeti, da z ekonomično izrabo svojih lokomotiv in vagonov znižajo izdatke na najmanjšo mero in dosežejo ravnovesje med dohodki in izdatki. Lokomotive pa stanejo ogromno denarja, prav tako drago je tudi njih vzdrževanje in obrat. Stroški za gorivo in mazivo, za nabavo nadomestnih delov, za oskrbovanje lokomotiv z vodo so kaj visoki in tvorijo glavno postavko v izdatkih vsake železnice. Zato je umljivo, da je vsaka železnica stremela in morala stremeti za čim večjo izpopolnitvijo svojih lokomotiv, če je hotela zmanjšati izdatke. Le tako bomo tudi razumeli, zakaj so pričeli po prvi razvojni dobi neprestano izpopolnjevati posamezne lokomotivske dele.

Boj med parno in električno lokomotivo.

Parni lokomotivi je zrasel nekako na koncu 19. stoletja sovrstnik in konkurent — električna lokomotiva, ki je v današnji dobi že toliko izpopolnjena, da se vedno bolj bliža čas, ko bo morala para izbojevati odločilno bitko z elektriko. Med obema vrstama lokomotiv se vrše v sedanjosti šele priprave za odločilni dan. Privrženci parne lokomotive, prav tako pa tudi pristaši električne lokomotive, kujejo noč in dan načrte, kako bi še kaj izboljšali in izpopolnili pri svojih lokomotivah, da bo poznejši odločilni boj končan v njihov prid. Para ali elektrika je vprašanje, ki je danes še odprto, toda do kdaj? Ali se bo sploh kdaj odločilo? Za enkrat se moramo izogniti premotrivanju te sicer perečе zadeve.

Parna lokomotiva je danes razširjena po vsem svetu v ogromni množini. Na tisoče je njenih vrst, ki prevažajo potniške in brze, tovorne in brzotovorne, tvorniške in gradbene vlake. Razen najmodernejših in najsposobnejših strojev vrše službo razne tipe, ki bodo prav kmalu uničene in postanejo staro železo. Ako bi postavili vseh vrst samo po eno lokomotivo drugo zraven druge, bi imeli pred seboj nazorno sliko vsega lokomotivskega razvoja od najskromnejših početkov do današnje dobe.

Nekako pred desetimi leti se je videlo, da so skoraj vse nadaljne razvojne možnosti pri parni lokomotivi izčrpane. Toda kaj kmalu so se pojavili nasprotni glasovi, ki so napovedovali skorajšnjo korenito izpremembo vsega parno-lokomotivskega ustroja in vstop turbinske lokomotive v konkurenčni boj z električno lokomotivo. In ne samo turbina naj bi pomagala pari v boju z elektriko, tudi premogovni prah so hoteli porabiti za kurjavo lokomotivskih kotlov. Poleg obeh dosedanjih konkurentov, pare in elektrike, pa se je pričel vmešavati v boj še tretji — lokomotiva na pogon z Dieselovimi eksplozivnimi motorji.

Kar so nam prerokovali pred desetletjem, je danes gotovo dejstvo. Prvi poskusi s turbinskimi lokomotivami so dobro uspeli; izvršenih je že zelo mnogo poskusnih voženj s kurjavo s premogovnim prahom, ki so tudi dobro uspele. Zato je skoraj gotovo, da se je odločilni dan boja med paro in elektriko odmaknil v nedogledno dobo.

Turbinska lokomotiva.

Od početka železnice do današnjih dni imajo lokomotive troje bistvenih delov, parni kotel, parni stroj in lokomotivski voz. Tudi najnovejša turbinska lokomotiva ima svoj parni kotel, stroj in voz, toda med dosedanjimi stroji in turbolokomotivo so bistvene razlike; namestu običajnega parnega stroja z vaji, bati, razvodniki in celotnim krmiljem je izkoriščeno dvoje parnih turbin, ki dobivata svojo pogonsko moč od običajnega parnega kotla in poganjata lokomotivski voz. Ena izmed turbin služi za vožnjo naprej, druga nazaj.

Razlika med navadno batno parno lokomotivo in turbinsko lokomotivo je v mnogo večji gospodarnosti druge. Medtem ko je lokomotivski kotel sam na sebi velik zapravljivec s toploto, ki mu jo daje zgorevajoči premog, je batni parni stroj drugi zapravljivec. To se je pokazalo že pri nepremičnih ali stabilnih parnih strojih, kjer je parna turbina že pred desetletjem odrinila batne stroje baš radi večje njene gospodarnosti popolnoma v ozadje. Že dalj časa so skušali uvesti tudi v lokomotivski obrat parno turbino, toda prvi poskusi so bili skoraj brezuspešni in šele v dolgih letih se je posrečilo Švicarju dr. ing. Zoellyju izkonstruirati nekaj porabnega. Parna turbina deluje običajno z velikim številom obratov na minuto, ki se morajo prenesti na lokomotivska kolesa. Vsi konstrukterji, kakor Anglež Ramsay, Šved Ljangstrom, že omenjeni dr. Zoelly in drugi dolgo časa niso upali prenašati turbinske sile na lokomotivsko tekalo z močnim zobatim kolesom. Končno pa je dr. Zoelly napravil v tem pogledu prve poskuse, ki so se vkljub bojazni dobro obnesli. Kasneje se je Zoellyjeva turbolokomotiva mnogo izboljšala, osobito pa, ko je znana nemška veletvrdka Krupp pokazala veliko zanimanje za turbinske lokomotive in je odkupila od dr. Zoellyja patent. Krupp je v nekaj letih turbolokomotivo popolnoma predelal in izpopolnil.

Zunanja oblika Kruppove turbolokomotive se ne razlikuje mnogo od dosedanjih lokomotiv. Edino v sprednjem delu pod kotlom opazimo nekaj nenavadnih oblik; na kolesju manjka mnogo drogovja, prav spredaj vidimo slepo os. Tender je večji in mogočnejši, ker nosi nekatere naprave, ki jih običajno batne lokomotive nimajo. V splošnem pa napravi zunanjost turbolokomotive vtisk, kakor da ni na njej nameščeno vse prav tako, kot si želi oko.

(Konec prihodnjič.)

RAZNE VESTI

KONVENCIJA MOOSE ORGANIZACIJE.

Na konvencijo pridejo delegatje iz vseh delov sveta.

Chicago. — Več tisoč delegatov in gostov iz vseh delov sveta bo prišlo v mesto na letno mednarodno konvencijo Moose podporne organizacije, ki se otvori 3. junija. Konvencija bo trajala tri dni. James J. Davis, tajnik delavskega departmenta v zvezni administraciji in glavni direktor organizacije, ki šteje nad 700,000 članov, bo predsedoval konvenciji. Davis bo tudi glavni govornik na javnem zborovanju v Mooseheart avditoriju v nedeljo večer 3. junija. Za ta večer bo izbran tudi poseben program, ki ga je sestavil Edgar O. Eakin, predsednik pripravljalnega odbora.

V torek 5. junija se bo vršil banket v Sherman hotelu. Na banketu bosta govorila dr. Alfred Bushnell Hart iz Harvard univerze in Henry G. Schmidt. Ob tej priliki bo javno vpeljanih v organizacijo nad pet tisoč kandidatov.

Tekom konvencije bo kontest, za katerega se je že priglasilo nad sto dekliet, da se izbere najpopularnejše dekle. Zmagovalka, ki bo izbrana v tednu od 4. do 10. junija v Ashland Boulevard avditoriju, bo dobila prosto vožnjo, da se udeleži mednarodne bratske konference organizacije, ki se otvori 28. julija v Cardiffu, Wales. S člani lokalne organizacije bo odpotovala na parniku Washington 20. julija iz New Yorka.

"Bremen" demoliran v poletu.

New York. — Nemški monoplan "Bremen," v katerem so baron Huenefeld, Koehl in Fitzmaurice preleteli Atlantik, je bil v nedeljo skoro dokraja uničen, ko so ga hoteli dvigniti v zrak in poleteti z njim v New York. "Bremen" se je dvignil v zrak, a je padel na tla in pilot si je komaj rešil življenje s tem, da je skočil na tla s parašutom. Tako poročajo iz Labradorja.

HUMORISTIČEN KOTIČEK.

Pesnikova žena.

Ko je bila podpisana poročna pogodba pesnika Scarrona z gospodično D'Aubigne, poznejšo kraljevo ljubico, je vprašal notar ženina, kaj mu je nevesta prinesla za doto. Scarron je odgovoril:

— Krasne oči, razkošne grudi, divne roke in mnogo duhovitosti.

Na notarjevo vprašanje, kaj bo zapustil svoji vdovi, je pesnik odgovoril:

— Nesmrtnost. Imena kraljic umirajo s kralji, ime Scarronove žene bo pa živelo večno.

•

Drugi časi.

Gospa: "Kje so tisti časi, ko je vljudni dvorjan pogrnil svoj plašč liki preprogo po luži, da ne bi kraljica stopila v blato?"

Mož: "I, saj vendar nismo dandanes sami zarobljenci!"

Gospa: "Ah, nikar mi ne govori! Mar nisi snoči neznansko robantil, kakor sam nebodigatreba, ker ti je mama sedla na klobuk!"

E. Cluck:

DOLŽNOST

Onesveščeni apaš je ležal nepremično na nosilkah. Ta čas, ko je asistent Hardot ogledoval rano, je redar, ki je spremljal ranjenca v bolnico, pripovedoval:

— Zdi se mi, da ima ta lopov zdaj dovolj. Niti najučenejši zdravnik ga ne more rešiti. Tem bolje. Starko je hotel umoriti ta brezvestni tolovaj. In da ga ni presenetil hišnik, bi bil opravil svoj krvniški posel. K sreči je sabljo in mu zadal globoko rano. hišnik pogumen. Oborožil se je s

Stražnik Germain je vprašal:

— Ali naj telefoniram po kirurga?

— Ni treba, — je odgovoril Hardot. — Prišel bi itak prepozno.

Tisti hip je prišel mimo medicinec osmega semestra Bouchardon.

— Človek nikoli ne ve, kaj se lahko zgodi, — ga je zavrnil Hardot. — Pomagaj mi. Daj mu kloroforma, tačas pa pripravim instrumente.

— Ti si nepoboljšljiv, — je godrnjal Bouchardon. Dasi nerad, je ubogal asistenta.

— No, ta je pa res dobra! Kdo bi se ukvarjal s tem lopovom, ki je itak zaslužil vislice. Za tako samaritansko delo si sposoben samo ti.

Čez nekaj minut je ležal težko ranjeni apaš na operacijski mizi.

— Kaj pa nameravaš storiti z njim? — je vprašal medicinec Bouchardon.

— Kaj neki! Kar bom mogel. Ali si prepričan, da je izgubljen?

— O tem ni nobenega dvoma.

— Dobro! Daj da pogledam, kateri del srca je zadet. Če bo mogoče, poizkusim zašiti rano.

— Res bi bilo škoda, če bi se operacija posrečila, — je pripomnil strežnik.

Hardot je zakričal nanj:

— Ne brigajte se za moje posle! Prinesite kloroforma Bouchardu in ne govorite gluposti.

Užaljeni strežnik ni odgovoril, pač pa je posegel vmes Bouchardon.

— Germain govori pametno. Ukvarjati se s takim lopovom, se mi zdi nespametno. Med nama rečeno, kaj te sili, da hočeš rešiti zločincu življenje? Ali te mika težka operacija, ali poslušaš glas dolžnosti?

— Kar smej se mi, če te je volja. Ravnam tako, kakor smatram, da sem dolžan. Sicer pa priznavam, da se prav rad lotim težke operacije.

Če se ti posreči in če spraviš tega tiča na noge, boš lahko ponosen na svoje plemenito delo in darilo človeški družbi.

— Pustiva to. Jasneje je, da ga ne smemo pustiti poginiti kakor psa, pa naj je zagrešil še tako težak zločin.

— Kaj pa je storil ta tvoj varovanec?

— Hotel je samo zadušiti neko starko, — je dejal strežnik.

Bouchard se je nasmehnil.

— Torej nima nobenega zločina na vesti. Ogrožal je samo človeško življenje. In vendar me strašno mika, dati mu dvojno dozo kloroforma in ga odpraviti na oni svet, zlasti če pomislim, da bi mogla biti njegova žrtev moja mati.

— Saj nimaš roditeljev!

— Ne, nimam jih. Pač pa imaš ti še mater.

Hardotu je stopil pred oči obraz ljubljene mamice.

— Dobro, da si me spomnil na njo, — je dejal. — Spomnil si me na vse dolžnosti do nje. S tem večjo vnemo se moram lotiti operacije.

— Ne razumem te.

— Dragi prijatelj! Nedvomno se ti zde moje besede smešne, toda prepričan sem, da si moramo vedno prizadevati, da ostanemo dobri in pošteni. Zlasti mi zdravniki moramo dajati drugim dober vzgled, ker smo koncem koncev privilegirani ljudje. Ta nesrečnež ni bi gotovo zabredel tako daleč, če bi bil rojen v drugačnih razmerah in če bi imel tako skrbno in ljubečo mater, kakor je moja. Le poglej ga! Poteze na njegovem obrazu pričajo o inteligenci. Da je imel premožnejše roditelje, bi bil morda zdaj naš kolega.

— Tako, tako! To so hipoteze.

— Ti si zgrešil poklic, — je dejal medicinec Bouchardon. — Postati bi moral govornik.

— Misliš, da pretiravam?

— Pa še kako!

— Veš, moj dragi, že dolgo opažam, kako malo smo ljudje odgovorni za svojo usodo. Tako na primer. . . Da nisem dobil nepričakovano bogate dedščine in da ni bilo skrbne mamice, bi moral obesiti študije na klin. Ti se spotikaš nad mojim nagonom, ki me sili, boriti se s smrtjo za življenje tega nesrečnega bitja. Vedi, da to ni moja zasluga. Že od zgodnje dolžnosti mi je zmisel za dolžnost vcepljen, da, zmisel za nesebično dolžnost. Če rešim temu nesrečnežu življenje, se bo moral zahvaliti v prvi vrsti moji materi.

Ta čas je Hardot izpral ranjencu rano.

Vzel je kirurgični nož, odprl široko apaševa prsa in narezal srce.

Nagnil se je in napeto prisluškoval, kako utriplje srce.

— Imenitno! Lahko ga rešimo. Zadeta je samo desna duplina.

Vzel je srce v levo roko in začel šivati rano.

— Če sploh kje, se lahko reče tu, da drži nekdo v roki človeško življenje, — je dejal Bouchardon smeje.

V istem hipu so se nasteżaj odprla vrata in nekdo je zakričal:

— Gospod Hardot! Hitro! Pojdite! Vaša mati je pravkar postala žrtev. . .

Umolknil je. Pogled mu je obstal na ranjencu. Ves presenečen je vzkliknil:

— Saj to je on! On, ki je hotel umoriti vašo mater!

Hardot je prebledel kot zid. Zadrhtel je.

Najmanjša kretnja bi bila lahko pokvarila operacijo. Asistent je z nečloveško silo obvladal svoje živce. Molče, med grobno tišino ob asistenci osuplega medicinca Bouchardona in stežnika je Hardot zašil rano in položil srce nazaj v prsa.

— Glavno je storjeno, — je dejal z zamolklim glasom. — Zanašam se nate, Bouchardon.

In ves prepaden je odšel.

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (April 26-25) pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo čimprej, da vam list ne ustavimo. Ako list ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljen vsled napačnega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je $5.00 in za pol leta pa $3.00. Člani S. N. P. J. doplačajo $4.50 za celo, za pol leta $2.40.

Za mesto Chicago in Cicero a leto $7.50, pol leta $3.75, za člane $6.30.

Za Evropo stane za pol leta $4.50, za vse leto pa $9.00.

Tednik stane za Evropo $1.70. Člani doplačajo samo 50c za poštnino.

Mladinski List stane za celo leto $1.20.

Naročnico lahko tudi sami pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO
"PROSVETA"
2657 S. Lawndale Ave.
CHICAGO, ILL.

Naročajte avto-znake S. N. P. J.

Na željo več društev je gl. urad preskrbel avto-znake. Te so krasno izdelane okrogloploščate tablice, z znakom S. N. P. J., in namenjene so za avtomobile članov jednote. Na društva smo razposlali podrobne pojasnila glede teh znakov, na člane pa apeliramo, da jih pridno naročajo. Naročila sprejemajo društveni tajniki.

Vincent Calcinar,
predsednik SNPJ.

Najzanesljivejše dnevne delavske vesti so v dnevniku "Prosveti". Ali jih čitate vsak dan?

Nekaj listov iz belega albuma

Spričo sedanjih poletov na severni tečaj (Nobile, Wilkins i. dr.) ter o priliki pristanka nemškega letala "Bremen" na Greenly Islandu, bo naše čitatelje gotovo zanimalo življenje v polarnih krajih. Prinašamo iz albuma polarnih krajev nekaj listov:

Labrador.

To ime poznamo iz šolskih knjig in zemljevidov. Če nam je ostalo v spominu, kje leži, smo ohranili že dokaj bogato znanje iz šole. Večini je izginil zemljepisni pojem Labradora že davno iz spomina.

Tega neznanja nas ne bodi sram. Saj so celo poklicni geografi začeli proučevati ozemlje Labradorja šele pred dobrim pol stoletjem. Med leti 1875. in 1885. se je to gradivo nekoliko poglobilo ter je postalo eksaktnejše. Še danes pa so ta raziskavanja in ugotovitve zelo površne. Nanašajo se na geološke, botanične in zoološke prilike. Devet mesecev trajajoča ostra zima in 90 dni toplejšega časa ne nudi dovolj prilike, da bi prišli ljudje temu polotoku do dna. Kajti ozemlje Labradorja je ogromno, število prebivalstva, ki živi na njem, pa je uprav pičlo; poleg tega žive tukaj pomešano Eskimi in Indijanci.

Podnebje je približno takšno kakor v severni Sibiriji. Temperatura 40 do 50 stopinj je povsem običajen pojav. Toplejši vetrovi zavejejo šele v juliju in avgustu. Takrat je vreme približno takšno, kakor pri nas v drugi polovici marca ali v prvi polovici aprila. Srednja temperatura znaša v tem času 7 do 8 stopinj Celzija. Led se otaja šele v juniju, ob istem času začne kopneti sneg. Že v oktobru pa se zemlja zopet odene s sneženo odejo in ledeno skorjo.

Labrador je visoka ravnina, pokrita z grebeni, ki dosezajo mestoma 2700 m nad morjem. Približno četrtino ozemlja zavzemajo jezera. Gozdovi so subarktični, vendar pa zelo gosti. Tla te dežele dajejo človeku vtis, kakor da je minila ledena doba. V podobnem stanju kakor je danes Labrador, je utegnila biti Evropa pred 10,000—15,000 leti.

Na Labradorju voda še ni trdno oddeljena od kopnine. Reke sicer izvirajo in teko, nimajo pa skoro nikjer globoke struge.

Vzrok ostrega podnebja so mrzli toki in ledena morja. Ledeni Labradorjev tok prihaja od Groenlandije, se vije vzdolž severovzhodne obale Labradorja ter vzhodno od Nove Fundlandije, kjer se strne z Zalivskim tokom, odkoder nadaljujeta skupno pot proti Severni Ameriki. Struja je 450 km široka in 70 m globoka; temperatura je pod ničlo. Hlad, ki veje od tega toka, je tako močan, da vpliva celo na jug Labradorja, kjer leži pusti Greenly Island. Ta košček je skoro vedno pokrit z ledom. Ladje, ki imajo priprave za razbijanje ledu, lahko vozijo tod okrog šele v juliju. Na Greenly Islandu so edino prometno sredstvo zani s pasjo vprego.

Lov na tjulenje.

Polarni kraji ne nudijo človeku takih življenskih pogojev, da bi se lahko naselili gosto, kakor drugod na zemlji, kjer je rastlinstvo bujno in kopnina rodovitna. Zato je človek, kolikor živi na Arktidi, lovec. Preživlja ga tjulenj.

Ni dolgo, ko se je čitalo, da je v lovu s tjulenji v Belem morju propadlo 20 velikih ladij. Potem dogodku sodeč je lov na tjulenje nevarna in težka stvar.

Zgodnja pomlad privabi v severne kraje cela krdela ladij z lovci. Najugodnejši čas za lov je mesec marec, ko vržejo samice mlade, katerih kožuhi so najdragocenejši. Pravilno je torej, da bodi lovec na tjulenje že meseca marca na mestu in da si s prežanjem in urnostjo zasigura zaželjeni plen.

Navadno odrinejo ladje z lovci na pot že v februarju. Ta čas je zelo nepripraven, a zavoljo bogatega plena potreben. Lovske ladje tekmujejo, katera bo prej prišla v pripravno lovišče in se izpostavljajo nevarnosti, da jih ledene mase stro kakor lupino. Vrhu tega divjajo v arktičnih pokrajinah močni viharji. Če moli ladja preveč iz leda, jo burja podere in zmelje. Posadka mora biti že zbog tega vedno na oprezu.

Najboljši lovci na tjulenje so Norvežani, ki imajo posebno mornarico, broječ 150 ladij. Te ladje se na vožnji razdele na dve skupini ter odrinejo deloma proti Groenlandiji, deloma v Belo morje. Vsaka ladja je opremljena z jadri in stroji, tehta 60 do 100 ton ter ima 10 do 12 mož posadke. Samo te ladje uničijo vsako leto 2 do 300,000 tjulenjev; za plen, ki ga iztovorijo doma, vnovčijo 4—7 milijonov švedskih kron.

Lov je zelo živahen in dramatičen. Potem ko so si posadke razdelile dobra lovišča in se je ladja prerinila skozi prve nevarnosti, razpostavijo posadke straže na jamborih. Srečni mornar, ki prvi opazi velika krdela tjulenjev na ledu, zavpije: "So že tu!" Moštvo plane pokonci, pograbi puške in nekakšne krapce ter gre na krvavo delo. Tjulenji niti ne slutijo strašne ure, ki se jim bliža in leže brezskrbno na ledenih ploščah. Kakor bi si želili smrti, gledajo mirno in pričakujejo ubijalce. Le med starejšimi živalmi je katera, ki sluti nevarnost in se je polasti nemir. Navadno so to taki tjulenji, ki so nekoč že odnesli zdravo kožo izpod smrtonosne batine. Toda lovci razumejo svoj poklic in najprej pobijejo stare.

Med lovci velja pravilo, da mora dober strelec vsaj z vsakim tretjim strelom pogoditi eno žival. Puške pokajo neprestano in cevi pušk se tako ogrejejo, da kar žarijo od neprestanega basanja. Medtem ko se vžiga smodnik, se zatečejo drugi h krampom, da pobijejo ž njimi mladiče, ki si ne vedo pomagati. Uboge živalice, katerim je krogla že ubila mater, milo cvilijo, begajo na vse strani in skušajo utečt, pa niso dorasle begu, ki bi jim rešil življenje. Včasi tako prosijo pomoči, kakor da bi jokala drobna deca. Boj je kmalu končan in velike ledene plošče so pokrite s trupli in trupelci tisočerih tjulenjev. Le tu in tam skuša ubežati poginu starec ali starka, ki slutita, da ju bodo lovci odrli. Najobupnejši so pogledi kake stare samice, ki je bila težko ranjena in skuša svoje mladiče izvabiti v vodo, da bi jim ohranila življenje. Kajkrat se zgodi, da starka spelje v vodo ves svoj zarod, nato pa onemogla pljuskne za njim ali pa obleži izčrpana na ledu. Lov na tjulenje pa ni opasen samo živalim, ampak tudi ljudem. Lovci zaidejo često v tak peklenski križni ogenj, da jim krogle žvižgajo okrog ušes in je skoraj čudež, da ostanejo vsi živi.

Ko je lov končan, se začne odiranje tjulenjov, izrezavanje masti in tovorenje na ladje. In zopet se oglasi boj za prvenstvo —odrivanje in plovba v južnejši smeri. Toda to ni nič več tako opasno. Povratek domov je vedno lažji kakor pohod z doma. Lovci se vračajo v domače luke, prepevajoč mornarske pesmi in vriskajoč. Ena sama ladja pripelje 2—3000 kože in ogromno množino masti, k včasi tako obteži ladjo, da ji zaradi preobremenitve preti nevarnost.

Takšen je lov na tjulenje, romantičen in grozen, v prvi vrsti pa dobičkanosen.

Med Eskimi.

Danski raziskovalec polarnih krajev dr. Knut Rasmussen, po očetu Danec, po materi Eskim, pripoveduje, kako Eskimi v arktičnih deželah kljubujejo ondotni strašni zimi.

Eskimi so zelo bistri in pametni ljudje. Da ne zmrznejo, počenjajo tole:

Hranijo se v pretežni večini z maščobami, podnevi se oblačijo v topla krzna, ponoči pa zadelajo vhod v snežno hišo, kjer brli leščerba, napolnjena s tjulenjevo mastjo. Plamen, ki suklja s stenja leščerbe, tako ogreje prostor, da se Eskim v svojem prezimovališču lahko sleče do nagega in ne čuti prav nič mrazu.

Eskimi morajo včasi trpeti strašno lakoto, ki jih v izvestnih primerih navaja na ljudožrstvo. V takem položaju se je nekoč primerilo, da je eskimska družina zaklala najmlajšo žensko, razdelila njeno meso na male koščke in tako rešila celo obitelj sigurnega pogina. Sam poglavar nekega eskimskega plemena je Rasmussenu pripovedoval, da je bil nekoč prisiljen zaklati in razdeliti med svojce lastnega najmlajšega brata. Glad je pritisnil, živila so pošla, življenje vseh je viselo na eni nitki. Žrtev je bila potrebna, da so drugi lahko živeli dalje.

Začilno za Eskime je, da je njihova ljubezen zelo stvarna. Snubljenja to pleme ne pozna. Če najde fant dekle, ki mu je všeč, vdre v šotor njenih roditeljev, popade dekle za lase, ga naloži na rame in odnese s seboj. Devojka plaka, kriči in brca krog sebe, vendar zaman. Starši se za njeno usodo ne brigajo, ker smatrajo, da je življenje mlade ženske zadeva mladih ljudi samih. Če dekletu fant ne ugaja, ga lahko zapusti in se vrne k roditeljem.

To pa se redkokdaj zgodi. Če se devojka brani, je navadno to le zaradi lepšega. Vsekakor pa mora moški žensko premagati in si jo na ta način pridobiti. Če jo je prinesel v svoj šotor, jo je že pridobil zase.

Ker Eskimi ne poznajo pojlubljanja, se dotikajo z nosovi. Ženitev Eskimov je vedno v zvezi z željo po otroku in sicer moškem potomcu. To pa zategadelj, ker vsak mož računa, da ga bo sin podpiral na stara leta. Običaj je, da jalove ženske pošiljajo nazaj k roditeljem, na kar si Eskim poišče nadomestilo.

Uprav neverjetna pa je ljubezen, s katero Eskimi negujejo svoje otroke. Dete moškega spola naravnost terorizira očeta in mater, lahko razbija šotore, tolče pse, in trga kože—oče in mati mu ne bosta storila nič žalega. Kljub tej neomejeni muhavosti pa ni najti med eskimskimi otroci ne trmaste niti svojeglave dece. Čim bolj dete dorašča, tembolj resno postaja, zakaj okoliščine, v katerih živi, ga same navajajo na razmišljanje, in življenje Eskimov je v tem oziru kaj strogo.

Eskimi trgujejo s kožami polarnih živali, katere prodajajo po največ v Ameriko. Američani so zgradili Eskimom ponekod bolnice in šole, ki pa so seveda v njih lasten prid, kajti ti zavodi samo učvrščajo trgovinske odnošaje med Ameriko in med prebivalci arktičnih pokrajin.

—("Ž. in S.")

H. H. Ewers:

Hong-Dokova osveta

Za "Prosveto" poslovenil — A. Šabec.

Toda kadet je prišel v njegov dom kot gospod — ženo pa mu je vzel kakor hlapec! Že prvi večer njunega znanja je Hong-Dok spoznal, da je ta kadet izrezljan iz finejšega lesa kot so njegovi tovariši; opazil sem tudi takoj, kako je Hong-Dok temu kadetu ljubo stopil iz svoje uljudne rezerve. Kadet pa je bil od svoje strani naravnost očarljiv ter je sijal v svoji ljubeznivosti napram Hong-Dokovi in njegovi rodbini. In Hong-Dok ga je vzljubil tako, da je stopil s svojega visokega trona, on, vladar, umetnik, učenec velikega Konfucija, ter zapri v svoje srce kadeta, katerega je očividno bolj ljubil kakor kateregakoli drugega na svetu.

Nato pa mu je prinesel služabnik poročilo o nezvestobi njegove žene, in na svoje lastne oči je videl Hong-Dok skozi okno, kako ga njegova lepa Ot-Čen goljufa s kadetom v vrtu.

Torej zato je kadet zahajal v njegovo hišo! Ne radi njega samega — Hong-Doka, — marveč zaradi njegove žene, navadni živali na ljubo! In Hong-Dok se je čutil sramotno izdanega in goljufanega — — o, nikakor ne v tem smislu, kakor kak evropski zakonski mož! Toda, da mu je ta tujec hlinil prijateljstvo in da mu je on to prijateljstvo tudi naklonil, to je bilo tisto, kar ga je žalilo in bolelo! Da je bil on tisti, ki je v vsej svoji ponosni modrosti igral vlogo bedaka, in to napram temu nizkemu vojaku, ki je kakor hlapec zasledoval njegovo ženo, tega ni mogel preboleti njegov ponos!

Vidite, to je bilo tisto, česar ni mogel preboleti ta ponosni žolti hudič!

* * *

Nekega večera so ga prinesli njegovi služabniki k mojemu bungalovu. Hong-Dok je stopil iz nosilnice ter prišel smehljaje k meni na verando. Kakor zmerom, tako je prinesel tudi zdaj seboj nekaj daril: majhne, umetniško izrezljane pahljače iz slonove kosti. Pri meni je bilo tudi nekaj oficirjev, katere je Hong-Dok prijazno pozdravil, potem pa molčal. Komaj da je izpregovoril vsega tri besede, dokler se niso častniki čez eno uro poslovili ter odšli. Hong-Dok je čakal, da je utihnilo peketanje njihovih konj, potem pa je pričel zelo mirno, zelo sladko, kakor da mi ima povedati najenostavnejšo reč na svetu: — Prišel sem, da vam povem, da sem dal pravkar križati kadeta in Ot-Čen.

Dasi ni bila njegova navada, zbijati šale, sem bil v tem slučaju vendar prepričan, da tiči za tem nekaj šaljivega. Zato sem ga prav tako mirno vprašal: — Tako? In kaj ste še naredili ž njima?

On je odgovoril: — Ustne sem jima dal zašiti.

Zdaj sem se jaz zasmejal: — Ah, česa ne poveste! — In kakšne ljubeznivosti ste jima še izkazali — In zakaj?

Hong-Dok je govoril mirno in resno, toda oni sladak smehljaj ni izginil ž njegovih usten. — Zakaj? Zalotil sem ju "in flagranti". —

Ta beseda mu je tako ugajala, da jo je ponovil. Najbrž jo je kje slišal ali čital in zdelo se mu je neizmerno smešno, da polagamo mi Evropejci toliko važnost na to, če zalotimo kakega falota baš pri njegovem dejanju: kakor da bi ne bilo popolnoma vseeno, če ga zalotimo pri dejanju, preje ali pa pozneje. Besedici "in flagranti" je izpregovoril s pretiranim naglasom, iz katerega je zvenelo porogljivo zaničevanje.

Ta njegova sladka porogljivost je bila taki mirna in sigurna, da nisem našel besedi, s katerimi bi mu bil odgovoril. Nato je nadaljeval, z istim smehljajočim usmevom, kakor da mi pripoveduje najenostavnejšo stvar na svetu: — Jaz sem ga kaznoval. In ker je kristjan, se mi je zdelo najprimernejše, izbrati zanj krščanski način kazni. Ali je bilo to prav?

Ta čudni način dovtipnosti mi ni ugajal. Seveda nisem niti trenotek mislil na to, da bi bilo res, kar mi pripoveduje, vendar sem želel, da kaj skoro konča. To sem seveda verjel, da se je kadet spečal z njegovo ženo Ot-Čen, toda menil sem, da mi bo naredil sedaj pridigo o naših pojmih glede časti in morale. Zato sem mu samo odgovoril: — Da, seveda ste imeli prav, popolnoma prav! Prepričan sem, da je kadet vedel ceniti to majhno pozornost od vaše strani.

Hong-Dok je skoraj žalostno zmajal z glavo: — Ne, tega ne verujem. Vsaj rekel ni nič takega. Samo kričal je.

— Kričal je?

— Da, je rekel Hong-Dok s sladkim, melanholičnim obžalovanjem. — Kričal je, in sicer mnogo bolj kakor Ot-Čen. Neprestano je molil k svojemu bogu, vmes pa je kričal. Tulil je bolj kakor pes, ki ga pobijajo. Bilo je res zelo neprijetno, verujte mi. Zato sem mu tudi ukazal zašiti ustne.

— Zdaj mi je bilo dovolj teh groznih šal, zato sem hotel končati. — Ali je to vse? — sem ga prekinil.

— Pravzaprav vse. — Dal sem ju prijeti in zvezati, in nato sleči. Saj njegov Bog je bil tudi nag, ko je umrl na križu, kaj ne? Nato so jima zašili ustne ter ju križali; zatem sem ju dal vreči v reko. To je vse.

Bil sem vesel, da je pri kraju. — Nu, in kaj zdaj? — Čakal sem pojasnila.

Hong-Dok me je debelo pogledal in se naredil, kakor da ne razume in ne ve, kaj hočem. Deklamiral je naprej s svojim žalostnim in melanholičnim glasom, iz katerega je zvenelo vedno več ironije in sarkazma: — Oh, to je bilo samo maščevanje ubogega goljufanega zakonskega moža.

— Že dobro, sem dejal. — Že prav! Toda povejte mi, kam hočete pravzaprav s tem! Kje je pravzaprav tukaj točka vsega tega?

— Točka? — Zadovoljno se je nasmehnil, kakor bi mu prišla ta beseda neznansko prav. — O prosim, samo nekoliko še počakajte. — Naslonil se je nazaj v naslanjač in umolknil. Meni ni bilo do tega, da bi še nadalje sedel vanj, zato sem sledil njegovemu zgledu; naj pove svojo neumno storijo do konca, kadar ga je volja.

(Konec prihodnjič.)

DELO IŠČEM.

Rad bi dobil delo izven Chicaga na deželi, recimo na "Railroad Repair Work," pri kakšnem dobrem farmanu in če je mogoče unijsko delo. Sem pošten delavec, delo želim kje v slovenski naselbini, kjer je večja hosta. Kdor se potrudi in mi preskrbi tako delo, mu dam $5.00 za plačilo. Pišite na moj naslov: Matija Koščak, 405 Florida st., Milwaukee, Wis. — (Adv.)

V NAJEM STANOVANJE

v prvem nadstropju na 4630 W. 21st Street, Chicago, Ill., 5 velikih svetlih sob, elektrika, kopalnica, le en blok od Western Electric tovarne. Stanarina $30. Telefon Hyde Park 8408. M. E. Eschner, 5317 Kimbark ave. — (Adv.)

KROJAŠKI POMOČNIK

dobi takoj stalno delo. Plača po zmožnosti. — A. Fortuna, 525 Woodland Ave., Johnstown, Pa. —(Adv.)

Je veliko trpel vsled neprebavnosti.

"Trpel sem zelo mnogo vsled neprebavnosti in po vsaki jedi sem veliko trpel vsled želodčnih plinov in moral sem jemati sodo, da mi je vsaj nekoliko olajšala. Imel sem tudi zaprtje. Sedaj se počutim mnogo bolje. Prebavljanje in želodec je v dobrem stanju in moji živci so močnejši." Everett Smith, Gallatin, Mo. To poročilo bo dobrodošlo ljudem, ki trpe tako, kot je trpel Mr. Smith.

Nugx-Tone se je izkazal kot čudovito sredstvo proti slabemu apetitu, neprebavnosti, plinom v želodcu, nerednostim ledvic, jeter in mehurja, oslabelim živcom in drugim organom. Izgubi teže in spanja, ter neprebavnosti. Nugx-Tone je že milijon ljudem pomagal k boljšemu zdravju in moči. Prodaja se v vseh trgovinah v okrožju, in ako ga vaš trgovec nima v zalogi, recite mu naj ga vam naroči od zastopnika s okrožja. (Adv.)

Naročite Mladinski list, najboljši mesečnik za slovensko mladino!

ŽENITNA PONUDBA.

Dobiti želim dekle ali vdovo v starosti 25 do 35 let, brez otrok, v svrho ženitve. Želim, da bi razumela nekoliko angleški jezik, ker to potrebujem pri obrti. Za nadaljna pojasnila v tej zadevi pišite na naslov: Mr. Tajnost, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. (Adv.)

5000 beril za 5000 slovenskih družin

Slovnica, izgovarjava, slike domačih opravil, članki o Slovencih, besednjak itd.

Angleško-slovensko berilo

Sestavil dr. Kern

Cena $3.00 s poštnino vred.

Naročite pri uprav. "Prosvete," 2657 S. Lawndale ave., Chicago, Illinois

ZNIŽANA CENA KNJIG

KNJIŽEVNE MATICE S. N. P. J.

AMERIŠKI SLOVENCI—izvrstna krasna knjiga, obsega 632 strani, trdo vezana, vredna svoje cene, stane $3.00

SLOVENSKO-ANGLEŠKA SLOVNICA—zelo poučna in lahko razumljiva knjiga za učenje angleščine, s dodatkom raznih koristnih informacij, stane samo $1.00

ZAKON BIOGENEZIJE—tolmači naravne zakone in splošni razvoj, knjiga iz katere zamorete črpati mnogo naukov za telesno in duševno dobro 75c

PATER MALAVENTURA—V KABARETU—zanimiva povest iz življenja ameriških frančiškanov, in doživljaji rojaka, izvrstno spopolnjena s slikami 75c

ZAJEDALCI—resnična povest in prava ilustracija doslej skritega dela življenja slovenskih delavcev v Ameriki 75c

JIMMIE HIGGINS—krasna povest, ki jo je spisal sloviti ameriški pisatelj Upton Sinclair, poslovenil pa Ivan Molek 60c

ZAPISNIK 8. REDNE KONVENCIJE S. N. P. J., 252 strani mehko vezana, stane samo 15c

"HERTENICA"—drama v treh dejanjih s prologom in epilogom —mehko vezana, stane samo 10c

"INFORMATOR"—knjižica z vsemi potrebnimi podatki o S. N. P. J.—zelo priporočljiva za člane—stane samo 10c

Vse knjige skupaj vam pošljemo za $7.00.

Pišite pošlje na:

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.

2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

IZVRSTNA PRILIKA

Člani in članice S. N. P. J.

Sedaj lahko dobite list Prosveta vsak dan za eno leto in knjige AMERIŠKI SLOVENCI, vredno $5.00—ako nam pošljete brez odbitka svoto $7.80.

Ali pa tri knjige: SLOV.-ANGLEŠKA SLOVNICA, vredna $2.00, ZAKON BIOGENEZIJE, vredna $1.50, in PATER MALAVENTURA V KABARETU, vredna $1.50, skupaj vrednost $5.00 in dnevnik Prosveta za eno leto za svoto $7.80.

To velja za člane S. N. P. J. za vse stare in nove naročnike. Ne člani plačajo $9.00.

Lahko dobite pol leta dnevnik Prosveta in skupno vrednosti za $2.50 knjig, n. pr. JIMMY HIGGINS, ZAKON BIOGENEZIJE, ali pa ZAJEDALCE in HERTENICO in INFORMATOR ako nam pošljete svoto $4.00. Ne člani pošljejo $4.60. Ali pa za $3.00 pol leta list Prosveta in knjigo JIMMY HIGGINS. Nečlani $3.60.

To vse velja za stare in nove naročnike. Vsak mora poslati celo svoto brez odbitka. Denar in naročila pošljite na upravništvo na naslov:

Prosveta, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Ime .....

Naslov .....

Država ..... Cl. društva .....

Pošiljam $.....

Tiskarna S.N.P.J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Cene zmerne, unijsko delo prve vrste. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue

CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENA POJASNILA